

καί νά τοῦ δώσῃ ὀρμητήριον τίς στήλες τοῦ μέθλη τῆ γνώσεως πῶς ὁ συγγραφέας τῶν ἐπιφυλλίδων αὐτῶν εἴτανε πικρὰ δηλωμένος ἄρρωστος, ἐπομένως ἀπρόσβλητος ἀπό μένα καί ἀπαραθίετος· κ' ἔτσι ἐνθ' ἀπό τῆ μέτρησις ἐπιφυλλίδων ὑποχρεωμένος νά ὑπομείνω σιωπηλὰ καί ἀνυπεράσπιστα τὴν ἐπίθεσιν ἀνθρώπου ποῦ δυστύχησε καί καύει νά λογαριάζεται, ἀπό τὴν ἄλλη τῆ μεριὰ ἄφωνα τὸν ἑαυτὸ μου ἀσκέπαστο σὲ χτυπήματα ἐνὸς δυνατώτατου χειριστῆ τοῦ λόγου, ἀκόμα καί στήν ἑρωστικὰ του, ἢ, καλύτερα, δυνατώτατου κ: ἀπό τὴν ἀφορμὴ τῆς ἀρρώστιας τοῦ χτυπήματα ποῦ σὲ περιστασὴν ἄλλη θὰ εἶχα χρέος ἢ θὰ εἶχα ὄρεξιν νά τὰ ἀποκρούσω, ἀντιχτυπώντας καθὼς ταίριαζε.

Μολαταῦτα δοκίμασα μιὰ παράξενη εὐχαρίστησιν ξαναδελέποντας τὰ «Ὀλίγα λόγια» τοῦ Μητσάκη. Μὲ ἔλο τὸ σὲ πολλὰ ἀερινό τοῦ φούσκωμα εἶναι: λαμπρογραμμένα καί συγκεντρώνουσι κ: αὐτὰ σὲ μιὰ σάν ὑστερήσιν ἐναγωνία προσπάθεια καί τὰ χαρίσματα καί τὰ ψεγάδια τῆς σκέψεως τοῦ καί τῆς τέχνης τοῦ. Καί πολλὰ περισσότερα, μὰ δίνουνε κ: αὐτὰ νά στοχαστοῦμε πῶς, ὑστερ' ἀπὸ πάντε χρόνια, ἔδρασε κ' ἐκρίνευ ὁ Μητσάκης τὸν ἴδιον τοῦ τό φίλου καί θαυμαστή, ὀδηγηθέντος ὄχι: πικρὰ ἀπὸ τὸ λευκὸ φῶς τῆς Συμπάθειας, ἀλλὰ συρμένος ἀπὸ τὸν πόρνον δαίμονα τοῦ Πάθους ἀλόγιστου, σὲ ἔλη του τὴν πλατωσιαὴ καί σὲ ἔλη του τὴν ἐντασιν.

Ὅπως ὅποτε πολλὸ θὰ ἐπιθυμοῦσα νά μὴ λείψῃ τὸ κατάρθωμα τοῦτο ἀπὸ τίς σαλίδες τοῦ βιβλίου ποῦ μπορεῖ νά συγκεντρώσῃ, ἀρχὰ ἢ γλήγορα, τὸ σημαντικὸ ἔργο τοῦ Μιχαὴλ Μητσάκη. Συλλογίζομαι τὴν ὄρα τούτῃ ἔλους ἐκείνους, ποῦ δίκαια ἢ ἀδίκαι, μπορεῖ νά τοὺς ἐνοχλῶ μὲ τὴ δουλειά μου σ' αὐτὸ τὸν τόπον ἢ καί μὲ τὴν παρουσία μου σ' αὐτὸ τὸν κόσμον, δυστυχήματα ποῦ ἐν εἶναι σὲ χέρι καί τοῦ πικρὰ καλοπροαίρετου νά τὰποφύγῃ. Τοὺς συλλογίζομαι, κ' ἐπειθὴ ἀιστάνομαι νά μὲ τραβῆ μιάν ἀνεξήγητη συμπάθεια πρὸς ἐκείνους ποῦ καταλαβαίνω πῶς μὲ ἀντιπαθοῦν, ἢ θελα νά τοὺς προξενήσω κάποια χαρὰ. Βεβαιώνω πῶς διαδάζοντας τὰ «Ὀλίγα λόγια» τοῦ μαζὶ μεγάλου μου καί φίλου καί πολέμου θὰ περάσουν ἡδονοστάλαχτες στιγμῆς.

Ἐποσημείωση. Στὸ τύπωμα τῆς «Ἐπιστολῆς κα τοῦ Τραχυδιῶ» παρακαλῶ τὸ «Νοῦμα» νά φυλάξῃ εὐλαδητικὰ καί τὴν ὀρθογραφία τοῦ χειρογράφου· ἔλα ἔχουν τὸ λόγο τους καί δείχνουν καί.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΕΝ ΠΟΙΗΜΑ

Πρὸς τὸν Κύριον Κωστήν Παλαμᾶν

Ἀγαπητέ μου Κωστή.

Θὰ παραξενευθῆς βεβαίως πολλὸ βλέπων κάτωθεν τῶν ὀλίγων ἐπομένων ὄλων προχείρων καί ἀνευ τῆς πικρὰς ἀξιώσεως στίχων, τῶν ἀπροσδοκῆται, τὸ . . . ἔνομά μου. Τὸ πρᾶγμα εἶναι ὅτι: λίαν ἄηθες δι' ἐμὲ — μὴ καταλέγοντα εὐτυχῶς, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ποιήσιν, μεταξὺ τῶν ποιητῶν μέχρι τοῦδε παντὸς εἶδους ἀμνησθημάτων μου, ἢ εὐθυμὰ τινα νεκρὰ στυχογραφήματα, ἐκ τῶν ἀσημάντων ἐκείνων δημοσιογραφικῶν, τῶν λησμονουμένων τὴν αὐτὴν τῆς ἀναγωγῆς στιγμῆν, εἰς τὰ διάφορα σατυρικὰ φύλλα τοῦ καιροῦ. Δὲν ἀμφιδόλλω δὲ εἶ πολλῶν θὰ κινήτῃ ἔως καί τὸ μειδίαμα. Ἐὰν αἰφνίδιον ὅμως τοῦτο καί τὴν παράδοξον ἀσέως — ἔπερ σπεύδω καθησυχάζων σε νά σὲ διαβεβαιώσω εἶτι ἐλπίζω νά μὴν ἔχη καμμίαν συνέχειαν — ἀφείλεται, ὡς θὰ ἐννοήσῃς ἀμέσως καί ὀφείεις, μόνον καί μόνον εἰς τὴν ὄχι: πολλὸ συνήθη ἐντόπωσιν, ἣν ἐπαφῆκεν εἰς τὸ πνεῦμα μου ἢ πρόσφατος ἐν τῷ «Παρθασῶ» ἀκράσις τῶν τελευταίων ποιημάτων σου καί τῆς συνοδουσᾶσθαι αὐτὰ εἰσαγωγῆς, ἐν ἣ ἐκτίθενται: αἱ περὶ ποιήσεως ἐν γένει καί ἰδίᾳ, τῆς ἡμετέρας, σκέψεις σου. Αἱ αὐτῶν δὲ δὲν ἠθέλησα νά ἐκφράσω τίποτε περισσότερον, τίποτε ὀλιγώτερον, ἢ τὴν ἐντόπωσιν ταύτην. τὸ συναίσθημα ὅπερ τὴν παρεχολούθησε, καί τὸν πόθον — ὃ, πόσον αἰωνίως καί πικρῶς ἀνεκπλήρωτον! — ἐν τῇ τοιαύτῃ εὐρείᾳ, εἴην διετύπωσας αὐτὴν, τῆς ποιήσεως καί τοῦ ποιητοῦ ἀντίληψις θὰ ἠδύνατο νά διεγείρῃ εἰς ἐκὰς ὡς ἐμὲ ἀπλοσθητόν — ἐηλαδῆ μὴ ποιητὴν. Τώρα, ἂν ἡ ἐντόπωσις καί ὁ πόθος αὐτὸς εὐρεθεὶν παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα μὴ διατυπωθέντα καί πᾶρα πολλὸ ἀδεξιῶς, καί τοῦτο πάλιν θὰ ἀφείλεται εἰς τὸ εἶτι τὸ μόνον προσὸν ὅπερ ἔχουν ἔως αἱ ὀλίγοι αὐτοὶ στίχοι εἶναι ἢ συμφώνως πρὸς ἔλους τοὺς κανόνας τῆς ποιητικῆς σου σύνθέσεως τῶν — καί ὡς πρὸς τὴν ἀρχικὴν ἰδέαν καί ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐκφράσεως αὐτῆς καί ὡς πρὸς τὴν γλῶσσον καί τὰς ἄλλας λεπτομερείας. Ὅπως βλέπεις, ἐλήφθη μεγάλη φροντίς διὰ νά μὴ λείψουν προπάντων οὔτε αὐτοὶ αἱ τῶν προσφιλεῖς σου συνιζήσεις. Ἐννοεῖς λοιπὸν ἐξ ὄλων αὐτῶν εἶτι ἂν ὑπάρχῃ τις ὑπόλογος δι' αὐτοὺς εἶσαι κυρίως καί πρᾶγματι: εὐ καί μόνος, διὰ τοῦτο δὲ ἀκριβῶς ἐκρίνα ἀπαραιτήτων νά προτάξω καί τὴν μικρὰν ταύτην εἰσαγωγὴν — μισομένον: σε καί εἰς αὐτὸ ἀκόμη — ὅπως ἀποδώσω τὰ τοῦ Καίσαρος, τῷ Καίσαρι, σοῦ φορτώσω δηλαδῆ εἰ δυνατόν τὴν δι' αὐτοῦ: εὐθύνην, μολονότι φέρουν τὴν ὑπογραφὴν μου.

Ἀθῆναι, 30 Μαρτίου 1890.

Ἐν θερμῇ ἀγάπῃ
ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ